

Her-ingebruikstelling van *De Jonge Held*

Op vrijdag 30 mei 1997 is door de heer C.J. van Haaften de poldermolen *De Jonge Held* (57) officieel weer ingebruik gesteld. De heer Van Haaften is hoofd van de afdeling monumenten van de gemeente Groningen en verving bij deze gelegenheid wethouder Pijlman, die andere verplichtingen had.

Met prachtig weer, veel zon en geen wind, werd na een korte toespraak door de heer Van Haaften de vang gelicht, de kleppen gesloten en met handkracht de roeden van hun plaats gebracht. Dit alles onder toezien camera-oog van TV-Noord.

De opening

Rond een uur of vier komen genodigden en andere belangstellenden samen in het nabij de molen gelegen Chinees-Indisch restaurant. Onder het genot van een kopje koffie houdt de voorzitter van Molenstichting Westerkwartier, mw. Ina Martens een toespraak, waarin ze een beeld schetst over de tot

standkoming en het verloop van deze restauratie. Tegen kwart voor vijf gaan allen lopend naar de molen. Er blijkt vrijwel geen wind te staan. De heer Van Haaften is in de archieven gedoken over *De Jonge Held* en noemt hierbij enige jaartallen en bedragen waarvoor deze molen reeds eerder onder "het mes" is geweest. Zo'n opsomming over een tiental jaren geeft het beeld dat een molen een erg onderhoudsgevoelig- en dus duur in onderhoud instrument is. Maar dat is voor velen al een open deur... Gelukkig wordt steeds meer van duurzaam materiaal gebruik gemaakt, waarbij de verwachting geldt, dat een hogere inverstering nu, een besparing in onderhoudskosten op termijn zal kunnen worden bereikt. Door de meerjarenplanningen van tegen-

Bij de Molenaarswoning werd in de pas omgeploegde tuin naar een toespraak van de heer Van Haaften geluisterd.

foto: Henk Berends, 30 mei 1997

woordig moeten moleneigenaren reeds in een vroeg stadium kunnen voorzien wat de restauratie behoefte over een aantal jaren zal zijn.

Daarnaast is de overheid steeds minder scheutig in het beschikbaar stellen van gelden om de molen weer in de oorspronkelijke toestand van vroeger terug te brengen. De vraag die daarbij wordt gesteld is, wat is het uitgangspunt, het doel en het (toeristisch) rendement.

Samen met molenaar Van der Veen licht de heer Van Haaften de vang. Een handeling die voor de camera van TV-Noord nog een keer wordt overgedaan. De kleppen gaan dicht en vervolgens gebeurt er niets. Ook zonder wind draait een zelfzwichter niet. Ook niet als, uit voorzorg, de bovenbonkelaar uit het bovenwiel is genomen. Door met handkracht het wiekenkruis aan te duwen kon de cameraman nog draaiende beelden registreren, maar overtuigend was het niet. Daarvoor moet hij nog maar eens terugkomen. Als het hard waait bijvoorbeeld en Piet volop aan het malen is.

Na de officiële handeling en het bezichtigen van molen de gaan de genodigden terug naar het restaurant, waar onder het genot van een drankje en chinese hartigheid het

Onder toezien camera-oog van TV-Noord staat de heer Van Haften op het punt de vang te lossen. Mulder Piet van der Veen kruid de molen nog iets om de weinige wind optimaal te kunnen benutten.

foto: Henk Berends, 30 mei 1997

bestuur van harte gefeliciteerd kon worden met het bereikte resultaat.

De restauratie

We schrijven 1994. De molen mag niet meer draaien. Te gevaarlijk. De kap is er erg slecht aan toe. Molenaar Piet van der Veen ziet het gelaten aan, maar er is geen andere keus. De molen is eigendom van molenstichting Westerkwartier e.o. en heeft daarnaast de poldermolens *De Zuidwendinger*, *De Eendracht*, *De Westerhorner*, *De Hilmahuister*, *De Eolus* en de *Zwakkenburger* in beheer. Het is voor deze Stichting (en vele andere) steeds weer een gevecht om de nodige gelden los te weken voor het o zo noodzakelijk onderhoud. Voor poldermolen *De Jonge Held* was reeds een plan tot herstel ingediend. Hierdoor, zo werd verwacht, zou de restauratie wellicht niet meer lang op zich laten wachten. Eerst in 1996 kon aan molenmakerij Dunning opdracht worden gegeven voor herstel volgens het bestek. Het totaal beschikbaar gestelde subsidiebedrag werd uiteindelijk vastgesteld op ruim f 215.000,00. Dat was f 55.000,00 lager dan waar in het door Monu-

mentenzorg goedgekeurd plan vanuit was gegaan. Bij het bestuur heerste aan de ene kant de euforie van het aan de slag kunnen, maar aan de andere kant de vertwijfeling van: hoe moeten we het betalen? Plan bijstellen? Gaan schooien om geld? Van het vastgestelde bedrag van f 215.000,00 wordt daadwerkelijk 80% uitgekeerd door de subsidiegevers. Resteert 20% zelf te betalen met daarnaast de lagere vaststelling van de subsidiabele kosten en de kosten van voorfinancieren. Het bestuur heeft gelukkig kans gezien met behulp van allerlei fondsen, sponsors en instellingen geld los te kunnen weken, om verantwoord het herstel van start te kunnen laten gaan. Een ode aan het bestuur is in dezen zeker op zijn plaats. Temeer daar er nog een tegenvaller van f 45.000,00 overheen komt. Bij het lichten van de kap, bleek het boventafelement en de krui-inrichting van dusdanige kwaliteit te zijn, dat deze vrijwel volledig moest worden vervangen. De tegenvaller is in goed overleg met de gemeente Groningen creatief opgelost. Ook hier alle lof voor de medewerking! De prachtig gerestaureerde molen kan als een kroon worden gezien op het werk wat molenmakers en bestuur hebben volbracht. Door de keuze van materialen en bewerkingen heeft de Stichting er weer een onderhoudsarme molen bijgekregen. Een novum in onze provincie is de toepassing van wit gecoate aluminium zelfzwichtingskleppen. Er is geen zichtbaar verschil met de reeds veelvuldig toegepaste triplex kleppen, maar ze zijn zeker minder onderhouds gevoeliger. De kleppen

zijn geschroefd op bankirai draailatten met RVS-schroeven. Verder zijn alle uitwendige ijzeren onderdelen van de molen verzinkt en opnieuw geverfd, alle uitwendige verbindingen zijn bevestigd met RVS bouten en moeren. Naast deze duurzame werkzaamheden zijn de kap en de vier westelijke velden van het achtkant van Kalebergs riet voorzien, aangebracht door rietdekkersbedrijf Kleinjan en Van der Vegt uit Overijssel. Door het aanbrenge van riet op de kap is de molen weer terug gerestaureerd in de toestand zoals die voorheen was. Een houten kap bekleding behoeft geregeld onderhoud. De opbouw van de kap is vrijwel geheel vernieuwd van duurzaam hout. Daarnaast is er een nieuwe binnenroede gestoken en opnieuw opgehekt, terwijl de buitenroede is opgeknapt en voorzien van aluminium kleppen. De Van Busselneuzen zijn geheel uitgevoerd in aluminium en ieder end heeft een remklep. De veldmuren, onderloop en de vijzel waren al eerder onder handen genomen. Na deze restauratie kan de molen weer met recht een jonge held worden genoemd. Proficiat. De jonge held zal echter alle "kleppen" moeten bij zetten. De oprukkende bebouwing van het expanderende Groningen komt onheilspellend dichterbij. Hopelijk houden de planologen voldoende rekening met de biotoop en blijft de bebouwing verre van de molen en zijn omgeving.

Naschrift : In De Zelfwichter nummers 55 en 56 (1989) staan twee verhalen over DE JONGE HELD. Het ene verhaal behandelt de historie van de molen: "De Held 160 jaar jong", en het andere gaat over: "Piet van der Veen, molenaar in hart en nieren". Beide artikelen zijn geschreven door H.A. Hachmer. Deze Zelfwichters zijn nog voorradig. Zie voor bestelling het Molenwinkeltje in de vorige uitgave.

